

Nr 119

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa anslag för budgetåret 1955/56 till lärarhögskolan i Stockholm; given Stockholms slott den 25 februari 1955.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Ivar Persson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen äskas för första gången anslag på riksstaten till lärarhögskolan i Stockholm. Utbildningen vid högskolan skall visserligen icke börja förrän höstterminen 1956, men under budgetåret 1955/56 bör vissa tjänster tillsättas och organisationsarbetet antaga fastare former. Utöver de normala anslagen till avlöningar och omkostnader äskas ett anslag till bidrag till Stockholms stad, som sammanhänger med förstatligandet av övningsskolan vid den blivande lärarhögskolan, samt ett investeringsanslag till vissa ombyggnader av den blivande högskolebyggnaden.

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 25 februari 1955.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och civildepartementen anför chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Persson, följande.

I 1955 års statsverksproposition (Bil. 10: Åttonde huvudtiteln; punkten 216) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition, för budgetåret 1955/56 beräkna

dels till Lärarhögskolan i Stockholm: Avlöningar ett förslagsanslag av 90 000 kronor,

dels till Lärarhögskolan i Stockholm: Omkostnader ett förslagsanslag av 25 000 kronor,

dels ock till Lärarhögskolan i Stockholm: Bidrag till Stockholms stad för nybyggnad av småskola m. m. ett reservationsanslag av 2 000 000 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition (Bil. 29: Kapitalbudgeten; punkten 15) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition, till Om- och tillbyggnad av lärarhögskolan i Stockholm för budgetåret 1955/56 beräkna ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Sedan beredningen av dessa anslagsfrågor numera avslutats, anhåller jag att få ånyo anmäla desamma.

1. Inledning

Enligt beslut vid 1954 års riksdags höstsession (prop. den 19 mars 1954, nr 209; SU nr 189; Rskr nr 393) skall en första lärarhögskola upprättas i Stockholm. Utbildningen vid denna högskola skall taga sin början höstterminen 1956. Högskolan skall förläggas till Fredhäll med anknytning till därvarande lokaler för folkskoleseminariet för manliga elever. Den invid seminariet belägna kommunala Fredhällsskolan, som av seminariet användes som övningskola, skall övergå till att bli statlig övningskola för lärar-

högskolan. I samband härmed erfordras dels vissa om- och tillbyggnadsarbeten beträffande de förefintliga lokalerna, dels ock för Stockholms stads del nya lokaler för ett antal småskoleklasser. Vid lärarhögskolan skall inrättas bland annat en rektorstjänst samt en professur i skolforskning. Dessa tjänster jämte viss kanslipersonal är erforderliga redan från tid före utbildningens igångsättande, alltså redan från och med nästa budgetår.

Beträffande det förberedande arbete, som måste ske för lärarhögskolan under budgetåret 1955/56, och de anslag till högskolan, som erfordras för samma budgetår, anfördes i den förut nämnda propositionen 1954:209 följande.

Vid 1955 års riksdag bör proposition om anslag till lärarhögskolan framläggas, upptagande lärarhögskolans första avlönings- och omkostnadsstat. Personalförteckningen bör i varje fall upptaga rektorstjänsten och professuren samt någon kanslipersonal. Med hänsyn till det återstående organisationsarbetet bör rektor tillsättas från och med den 1 juli 1955. Professorn, vilken har att planlägga den teoretisk-pedagogiska delen av lärarhögskolans arbete, bör om möjligt kunna tillträda sin tjänst senast den 1 januari 1956. Lärarhögskolans överstyrelse bör träda i funktion från och med budgetåret 1955/56 och medel för dess verksamhet beräknas under anslagen för skolöverstyrelsen. Slutligen bör förslag rörande lärarhögskolans byggnader och övningsskola efter avtal med Stockholms stad föreläggas 1955 års riksdag.

Under arbetsåret 1955/56 bör det förberedande organisationsarbetet avslutas och stadga för lärarhögskolan utarbetas. Arbetet kan detta år övertagas av överstyrelsen och rektor med tillkallade experter; bland annat torde det i vissa fall bli nödvändigt att uppdraga åt experter att utarbeta för lärarhögskolan lämplig kurslitteratur. På överstyrelsen ankommer att framlägga förslag rörande lärarhögskolans verksamhet under det första utbildningsåret, 1956/57. Antalet tjänster under lärarhögskolans första år bör avpassas efter verksamhetens omfattning för att sedan successivt ökas.

Med stöd av riksdagens förutberörda beslut förordnade Kungl. Maj:t den 4 februari 1955, att i Stockholm skall upprättas en första lärarhögskola samt att utbildningen vid denna skall taga sin början höstterminen 1956. Kungl. Maj:t förklarade Sig därjämte vilja framdeles meddela de närmare bestämmelser, som skall gälla för lärarhögskolan och dess personal samt för utbildningen vid densamma. Vidare tillkallade Kungl. Maj:t fem sakkunniga för att i egenskap av särskild kommitté inom ecklesiastikdepartementet fortsätta förberedelsearbetena för den första lärarhögskolan i avvaktan på att särskild styrelse för lärarhögskolan blir tillsatt. Till ledamöter av denna kommitté — benämnd *lärarhögskolekommittén* — utsågs generaldirektören och chefen för skolöverstyrelsen Nils Gustav Rosén, undervisningsrådet Eskil Källquist, undervisningsrådet Erik Brevner, överdirektören Curt Curtman och professorn Torsten Husén. Åt Rosén uppdrogs att vara kommitténs ordförande och åt Källquist att vara dess sekreterare. Kommittén ålades bland annat, att upptaga vissa närmare angivna, av Kungl. Maj:t i propositionen 1954:209 och av statsutskottet i dess

utlåtande 1954: 189 berörda frågor och ärenden samt att därutöver taga de initiativ, göra de framställningar och vidtaga de åtgärder, som eljest erfordrades för att möjliggöra igångsättande av utbildningen vid lärarhögskolan höstterminen 1956. Vidare uppdrog Kungl. Maj:t åt skolöverstyrelsen och byggnadsstyrelsen att lämna lärarhögskolekommittén det biträde i dess arbete, som av kommittén påkallades och som ämbetsverken kunde lämna utan eftersättande av egna arbetsuppgifter.

I enlighet med sina nyss återgivna direktiv har lärarhögskolekommittén i skrivelse den 18 februari 1955 hemställt om anslag för budgetåret 1955/56 till avlöningar och omkostnader vid lärarhögskolan. Framställning om anslag till om- och tillbyggnad av lärarhögskolan har gjorts av byggnadsstyrelsen i skrivelse den 14 februari 1955. Beträffande erforderligt anslag till bidrag till Stockholms stad för nybyggnad av småskola m. m. har förhandlingar förts med stadens myndigheter.

2. Lärarhögskolan i Stockholm: Avlöningar

Lärarhögskolekommittén föreslår, att till avlöningar vid lärarhögskolan för budgetåret 1955/56 anvisas ett förslagsanslag av 90 000 kronor. Kommittén erinrar därvid till en början om att ifrågavarande anslag enligt statsmakternas i föregående avsnitt redovisade beslut förutsatts skola inrymma lön åt lärarhögskolans rektor för hela budgetåret, lön åt professorn för halva budgetåret, lön eller arvode till viss kanslipersonal ävensom medel till bestridande av kostnaderna för visst expertarbete. Vad lärarhögskolans kanslipersonal beträffar, framhåller kommittén vidare, torde det vara lämpligt, att sekreterartjänsten vid lärarhögskolan tillsättes från och med den 1 april 1956. Med senare tillträdeslag skulle tjänstens innehavare enligt kommitténs åsikt knappast hinna så sätta sig in i de speciella arbetsförhållandena vid lärarhögskolan, att han på tillfredsställande sätt kunde biträda rektor vid utbildningsarbetets igångsättande. Kanslihjälpen — även mer kvalificerad sådan — blir, fortsätter kommittén, erforderlig också före den 1 april 1956. Behovet av sådan hjälp kan dock enligt kommitténs mening tillgodoses med tillfällig arbetskraft. Utgifterna härför kan emellertid, tillägger kommittén, begränsas till 7 500 kronor, därest sekreterartjänsten tillkommer från och med den 1 april 1956. Vidare erinrar kommittén om att statsmakterna — såsom av det inledande avsnittet framgår — räknat med att lärarhögskolans överstyrelse skulle träda i funktion från och med budgetåret 1955/56 samt att medel till dess verksamhet skulle beräknas under skolöverstyrelsens anslag. Då någon uppräknings av överstyrelsens anslag med hänsyn härtill icke företagits, torde medel för ändamålet enligt kommitténs åsikt bära övergångsvis beräknas under nu förevarande anslag. Kostnaderna för verksamheten i fråga uppskattar kommittén till 2 000 kronor.

Med dessa utgångspunkter beräknar kommittén lärarhögskolans anslagsbehov till avlöningar för budgetåret 1955/56 till ett avrundat belopp av 90 000 kronor med följande fördelning.

1. Löner till:	
a) rektor 1/7 1955—30/6 1956	33 858
b) professor 1/1 1956—30/6 1956	15 360
c) sekreterare 1/4 1956—30/6 1956	<u>5 496</u> , <i>förslagsvis</i> ..
	54 714
2. Tillfällig kanslihjälp, <i>förslagsvis</i>	7 500
3. Styrelsearvoden	2 000
4. Representationsbidrag till rektor	1 200
5. Ersättningar till experter och särskilda sakkunniga, <i>förslagsvis</i> ..	<u>25 000</u>
	Summa kronor, <i>förslagsvis</i> 90 414
	eller avrundat kronor, <i>förslagsvis</i> 90 000

Sina sålunda framlagda beräkningar har kommittén närmare motiverat på följande sätt.

Till lönesättningen för de olika tjänsterna vid lärarhögskolan togs icke slutlig ställning i propositionen 1954:209.

I fråga om rektorstjänsten förklarade skolkommissionen i sitt lärarhögskolebetänkande (s. 64 och 225), dels att tjänsten borde vara en förordnandetjänst för viss tid, dels att löneställningen borde vara något förmånligare än för rektorerna vid läroverk (folkskoleseminarium) med egentlig lärarkurs. Något bestämt förslag om hur lönen borde bestämmas framlade dock inte skolkommissionen utan antydde endast, att löneplan 2 möjligen borde tillämpas.

Rektor vid läroverk (folkskoleseminarium) med egentlig lärarkurs är för närvarande placerad i lönegrad Cb 14. Därjämte uppbär han avlöningsförstärkning med 1 008 kronor per år samt ytterligare två arvoden, det ena på 2 100 kronor och det andra lika med timarvode för 2 veckotimmar (TA 30). Enligt gällande löneplan uppgår sålunda nämnda rektorers avlöningsförmåner i ortsgrupp 5 till (28 992 + 1 008 + 2 100 + 1 758 =) 33 858 kronor. Sättes detta belopp i relation till löneplan 2, befinner det sig mellan 16 och 17 lönegraderna, dock närmast den senare lönegraden.

Kommittén delar skolkommissionens synpunkter på rektorstjänsten. Kommittén finner emellertid bestämda skäl tala för att den definitiva lönesättningen uppskjutes ett år till 1956 års riksdag. Då måste nämligen frågorna om lönegradsplaceringen av vissa andra tjänster vid lärarhögskolan, bland annat lektorstjänsterna, avgöras. Det är tänkbart, att man därvid kan komma fram till lösningar, som i viss mån bör tillämpas även på rektorstjänsten. Under sådana förhållanden föreslår kommittén, att under budgetåret 1955/56 provisoriskt skall gälla, att lärarhögskolans rektor skall inneha tjänst i lönegraden Cb 14 och uppbära samma tillägg som rektor vid läroverk (folkskoleseminarium) med egentlig lärarkurs. Kommittén vill emellertid understryka, att en sådan provisorisk åtgärd inte skall få bli bindande för den slutliga regleringen av rektors löneställning.

I skolkommissionens lärarhögskolebetänkande (s. 225) föreslogs vidare ett särskilt representationsbidrag på 1 200 kronor att disponeras av lärarhögskolans rektor. Då studiebesök från skilda håll kan för-

väntas redan under uppbyggnadsåret, föreslår kommittén, att representationsbidrag utgår från och med budgetåret 1955/56.

Beträffande professorstjänsten och sekreterartjänsten saknas anledning att inte redan nu fastställa lönesättningen. Tämmligen självfallet torde nämligen vara, att professorstjänsten liksom högskolornas professorstjänster placeras i lönegrad Co 14. Kommittén ansluter sig också bestämt till skolkommissionens mening, att sekreterartjänsten inte bör placeras i lägre lönegrad än i Ca 29. Det är av synnerlig vikt för kontinuiteten och planmässigheten i det mångskiftande och på vissa områden ganska speciella organisationsarbetet vid lärarhögskolan, att tjänsten inte blir en övergångspost i karriären för ämbetsverkens administrativa personal.

De experter, som under budgetåret 1955/56 bör tillkallas för att biträda styrelse och rektor, torde få i uppdrag dels att i olika ämnen uppgöra förslag till kursplaner (studieplaner) vid lärarhögskolan, dels att i vissa fall utarbeta för lärarhögskolan lämplig kurslitteratur. Det senare uppdraget är av synnerlig vikt men också mycket vittomfattande. Då i många fall dylik litteratur knappast kan åstadkommas, utan att vederbörande författare beviljas tjänstledighet för ändamålet, kommer också kostnaderna att bli avsevärda. Givetvis skulle det ha varit önskvärt, att ett större antal skrifter av antydd art kunnat färdigställas redan det första året. Av praktiska skäl är dock detta inte genomförbart. Under budgetåret 1955/56 torde sålunda verksamheten få inskränkas till ett mindre antal arbeten. Därjämte bör en del relativt utförliga, orienterande studieanvisningar utarbetas för en del ämnen, varigenom avsevärd tid bör kunna sparas vid den muntliga undervisningen. Om uppgifterna på detta sätt begränsas, torde kostnaderna under året kunna hållas nere vid omkring 25 000 kronor.

Då det är vanskligt att med större säkerhet beräkna posterna 2 och 5 men det för uppbyggnadsarbetet är av största vikt, att erforderliga medel står till förfogande, har kommittén betecknat posterna förslagsvis, varvid förutsättes, att de får överskridas först efter medgivande av Kungl. Maj:t.

Departementschefen

Förberedelserna för den första lärarhögskolans början höstterminen 1956 är redan i gång. För närvarande ombesörjes de i främsta rummet av en av Kungl. Maj:t tillsatt särskild lärarhögskolekommitté. Enligt den av riksdagen godkända propositionen 1954:209 skall förberedelsearbetena emellertid från och med nästa budgetår ta fastare former. Från och med den 1 juli 1955 skall nämligen lärarhögskolans överstyrelse träda i funktion. Från samma dag bör rektor tillsättas. Professorn i skolforskning bör om möjligt tillträda sin tjänst den 1 januari 1956. Under budgetåret skall också ett antal experter deltaga i organisationsarbetet.

Budgetåret 1955/56 skall för första gången på riksstaten uppföras särskilda anslag till avlöningar och omkostnader vid lärarhögskolan i Stockholm. Då utbildningen vid högskolan då ännu ej börjat, blir anslagsbehovet relativt begränsat. Vad angår anslaget till avlöningar har lärarhögskole-

kommittén uppskattat anslagsbehovet till förslagsvis 90 000 kronor eller samma belopp, som före kommitténs tillsättande preliminärt beräknats i statsverkspropositionen. Beträffande detaljerna i kommitténs förslag och min inställning därtill får jag anföra följande.

Mot kommitténs förslag till löneställning för rektorn och professorn har jag ingen erinran. Jag är dock ej beredd att tillstyrka ett särskilt representationsbidrag till rektorn. För lärarhögskolans sekreterare föreslår jag i likhet med kommittén en ordinarie tjänst, men jag kan icke förorda dess placering i högre lönegrad än Ca 27. Högskolestyrelsens ledamöter bör åtnjuta ersättning i form av dagarvoden enligt kommittékungörelsen. Mot det till styrelsearvoden beräknade beloppet har jag ingen erinran. Experter och särskilda sakkunniga, som måste tillkallas under året för ett flertal arbetsuppgifter av olika slag, bör också åtnjuta ersättning i form av dagarvoden enligt kommittékungörelsen, såvida ej Kungl. Maj:t för visst fall annorlunda beslutar. Jag tillstyrker det för detta ändamål föreslagna beloppet. Detsamma gäller beloppet till tillfällig kanslihjälp.

Med anledning av vad jag sålunda tillstyrkt och föreslagit beräknar jag anslaget till avlöningar vid lärarhögskolan för nästa budgetår till 88 600 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställen. Ur arvodesposten (post 2) bör utgå de två av lärarhögskolekommittén föreslagna arvodena till rektor, för närvarande uppgående till (2 100 + 1 758 =) 3 858 kronor. Av dessa varierar det andra med hänsyn till förändringarna i statstjänstemännens lönenivå. Härutöver bör ur arvodesposten bestridas styrelsearvoden på högst 2 000 kronor för budgetåret. Icke-ordinarieposten bör icke få överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande personalförteckning för lärarhögskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

Personalförteckning

Tjänstemän å ordinarie stat:

	Lönegrad
1 professor	Co 14
1 rektor	Cb 14
1 sekreterare	Ca 27

- b) godkänna följande avlöningsstat för lärarhögskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	43 900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	5 900
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	32 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	6 300
	<hr/>
	Summa kronor 88 600

c) till *Lärarhögskolan i Stockholm*: *Avlöningar* för budgetåret 1955/56 anvisa ett *förslagsanslag* av 88 600 kronor.

3. *Lärarhögskolan i Stockholm*: *Omkostnader*

Lärarhögskolekommittén hemställer, att till *omkostnader* vid *lärarhögskolan* för budgetåret 1955/56 anvisas ett *förslagsanslag* av 25 000 kronor. Anslaget föreslås fördelat på följande sätt.

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	200
2. Reseersättningar	3 000
3. <i>Expenser</i> : a) bränsle och lyse, <i>förslagsvis</i>	1 000
b) övriga <i>expenser</i>	20 800
	<hr/>
	Summa kronor, <i>förslagsvis</i> 25 000

Till stöd för detta sitt förslag framhåller *kommittén* huvudsakligen följande.

I *omkostnadsstaten* bör en post till sjukvård m. m. å *förslagsvis* 200 kronor upptagas.

Under budgetåret 1955/56 har *lärarhögskolans styrelse* att avge förslag till besättande av ett betydande antal *lärarbefattningar*. I det sammanhanget bör rektor och andra ledamöter av *styrelsen* ges tillfälle att i förväg ta del av de ifrågasatta *lärares verksamhet*. Vidare bör i *rekryteringssyfte* finnas möjlighet för rektor eller annan *befattningshavare*, eventuellt annan ledamot av *styrelsen*, att i de olika *universitetsstäderna* lämna de *studerande orientering* om *lärarhögskolans planerade verksamhet*. *Kommittén* finner därför ett *anslag till reseersättningar*oundgängligt och föreslår för detta ändamål 3 000 kronor.

Det är ännu oklart, var *lärarhögskolans rektor* och — under senare delen av året — *professorn* och *sekreteraren* skall kunna få *arbetslokaler*. Enligt uppgift från rektor vid *folkskoleseminariet* i *Fredhäll* synes det inte möjligt att *erhålla lokaler* inom den *nuvarande seminariebyggnaden*. Det torde inte heller vara stora *utsikter* att få *utrymme* inom de av *skolöverstyrelsen* *disponerade lokalerna*, eftersom dessa *strängt tages* i *anspråk* för *verkets arbete* i *övrigt*. Den *eventualiteten* torde därför inte kunna *uteslu-*

tas, att särskilda lokaler måste förhyras. Kommittén anser sig därför böra räkna med 1 000 kronor i anslag för bränsle, lyse och vatten. Eventuell hyreskostnad torde böra på vanligt sätt bestridas av byggnadsstyrelsen.

Bland övriga expenser budgetåret 1955/56 torde 6 000 kronor få anslås till anskaffning av möbler åt då anställda befattningshavare. Där emot anser sig kommittén lämpligen böra till senare budgetår uppskjuta begäran om anslag till inredning och möbelutrustning i övrigt för lärarhögskolans nybyggnad. Vidare behöver vissa kontorsmaskiner — åtminstone en skrivmaskin samt en räknemaskin — inköpas under budgetåret 1955/56. Till betydande belopp uppgår också kostnaderna för papper, pärmar, blanketter, vissa tryck, telefon m. m. Sammanlagt beräknas omkring 15 000 kronor vara erforderliga för senast nämnda expenser. Expensposten beräknas sålunda till 21 000 kronor eller, för avrundande av anslagssummorna, till 20 800 kronor.

Departementschefen

Mot lärarhögskolekommitténs förslag till omkostnadsanslag för lärarhögskolan för nästa budgetår har jag icke funnit anledning till erinran. Jag föreslår därför, att detta nya förslagsanslag på riksstaten uppföres med 25 000 kronor, och hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lärarhögskolan i Stockholm: Omkostnader* för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

4. Lärarhögskolan i Stockholm: Bidrag till Stockholms stad för nybyggnad av småskola m. m.

Av inledningen (se s. 2) framgår, att den första lärarhögskolan skall förläggas till de lokaler, som nu innehas av det provisoriska folkskoleseminariet i Fredhäll i Stockholm. Den invid seminariet belägna kommunala folkskolan — Fredhällsskolan — skall övergå till att bli statlig övningskola för lärarhögskolan.

Av propositionen 1954:209 inhämtas därutöver bland annat följande. I Fredhälls folkskola finnes för närvarande 43 klassrum. Tre av dessa måste vid skolans övergång till övningskola för lärarhögskolan tas i anspråk för andra ändamål, varför antalet klassrum nedgår till 40. Efter genomförande av enhetsskola i Fredhälls överlärardistrikt kan klassrumsbehovet i distriktet för klasserna 1—9 inklusive hjälpklasserna antagas bli 52, varför en brist på 12 klassrum uppstår. Med hänsyn till att vid lärarhögskolans övningskola ej blir behov av statliga undervisningsavdelningar tillhörande klasserna 1 och 2, bör utanför Fredhällsskolan i första hand tillgodoses behovet av klassrum för småskolan. Från Stockholms stad hade inhämtats,

att på en av staden ägd tomt invid ena Essingebroen men inom Fredhäll funnes möjlighet att uppföra en skolbyggnad för åtminstone 10 klassrum. Det hade därför förutsatts, att den uppkommande bristen på klassrum skulle täckas genom uppförandet av en ny småskola. Emellertid hade lärarhögskolan icke behov av lika många övningsklasser på mellanstadiet som det blivande antalet klassrum. Det förutsattes således i propositionen, att sex av de beräknade avdelningarna i klasserna 3—6 inom Fredhällsdistriktet skulle förbli kommunala.

I propositionen 1954:209 förutsattes också såsom ett villkor för den första lärarhögskolans förläggning till Fredhäll, att en överenskommelse med Stockholms stad angående inlösen av den nuvarande Fredhällsskolan kunde komma till stånd på för staten tillfredsställande villkor. Jag uttalade i anledning härav, att jag ämnade snarast upptaga förhandlingar med staden angående grunderna för överlåtelsen.

Överläggningar med staden om denna överlåtelse började på hösten 1954. Det befanns därvid rätt snart, att en noggrann värdering av Fredhällsskolan borde ske. Denna värdering och i samband därmed uppgiften att försöka upprätta förslag till ett för båda parter godtagbart avtal om Fredhällsskolan uppdrogs för statens räkning åt byggnadsstyrelsen och för stadens räkning åt några dess tjänstemän.

Då denna del av avtalsförhandlingarna icke blev färdig i sådan tid, att före statsverkspropositionens avlåtande därpå kunde grundas några fasta beräkningar rörande det för ändamålet erforderliga anslaget för nästa budgetår, upptogs i statsverkspropositionen det ifrågakvarande anslaget med ett preliminärt beräknat belopp av 2 000 000 kronor. Beräkningen av detta anslagsbelopp grundade sig på statsmakternas åsikt vid förhandlingarna, att staden borde överlämna Fredhällsskolan utan köpeskilling mot det att staten hölle staden skadeslös för alla dess extrakostnader i anledning av övningsskolans förstatligande, d. v. s. kostnaderna för uppförandet av den nya småskolebyggnaden. På statens sida åberopades också den vinst i fråga om minskade lönekostnader och andra utgifter, som staden gjorde genom att undervisningen vid övningsskolan förstatligades.

Den 14 februari 1955 har nu byggnadsstyrelsen meddelat, att styrelsen icke kunnat uppnå någon överenskommelse med stadens representanter om förslag till avtal mellan staten och staden angående överlåtelsen av Fredhällsskolan. Styrelsen har därvid bland annat meddelat, att skiljaktigheterna främst bestått däri, att, medan styrelsen förfäktat statens nyss angivna principiella inställning i ersättningsfrågan, stadens representanter ansett, att staten borde köpa Fredhällsskolan för ett pris motsvarande det beräknade värdet eller 4 250 000 kronor för själva byggnaden och staden själv bygga den nya småskolan för en beräknad kostnad inklusive tomt (som staden redan ägde) av 2,2 à 2,3 miljoner kronor, varvid staden förutsattes erhålla sedvanligt statsbidrag till denna nybyggnad.

I anledning av vad sålunda förekommit har förhandlingar upptagits mellan mig och borgarråden för stadens finans- och kulturrotlar. Dessa förhandlingar pågår och hinner icke slutföras före utgången av den för riksstatsanslags äskande bestämda tiden. Emellertid förefaller det för närvarande finnas utsikter till att en uppgörelse skall kunna uppnås som innebär en kapitalinsats för staten av ungefär 2 300 000 kronor. Ett av villkoren härför är dock, att även de sex klassavdelningar förstatligas, som enligt propositionen 1954: 209 förutsatts förbli kommunala. Detta synes mig skäligt, dels därför att det onekligen innebär ej obetydliga besvär och fördyringar för staden att ha ett mindre antal kommunala klassavdelningar i en eljest rent statlig skola, men dels och framför allt därför att det på goda grunder nu kan antagas, att behov av även dessa klassavdelningar såsom övningsklasser i alla fall kommer att uppstå inom ett fåtal år. Därest riksdagen ej riktar någon erinran däremot, torde därför Kungl. Maj:t få vid det framtida anslagsbehovets bedömande utgå från att hela Fredhällsskolan förstatligas med undantag av de småskoleklasser, för vilka nytt skolhus bygges.

Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i propositionen 1954: 209 har riksdagen beslutit, att i Stockholm skall upprättas en lärarhögskola och »att utbildningen vid denna första lärarhögskola skall taga sin början höstterminen 1956». Därest överlåtelsen av den nuvarande folkskolebyggnaden och uppförandet av den föreslagna småskolebyggnaden ej kan ske under nästa budgetår, kan utbildningen vid lärarhögskolan ej börja höstterminen 1956 och riksdagens nyssnämnda beslut sålunda ej effektueras. Då det enligt min mening föreligger synnerligen starka skäl för att den första lärarhögskolan ej skall ytterligare försenas, och då — såsom jag nyss meddelat — det synes föreligga berättigad anledning antaga, att ett avtal skall kunna träffas med Stockholms stad, som ger staten den nuvarande folkskolebyggnaden för en kapitalinsats under nästa budgetår av ungefär 2 300 000 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att för åsyftade ändamål anvisa ett reservationsanslag av angivna storlek. Kungl. Maj:t bör äga disponera högst detta belopp för ersättning åt Stockholms stad i samband med uppgörelsen om lärarhögskolans lokaler. Då innebörden av det blivande avtalet med Stockholms stad ännu ej är klar, torde anslaget bära uppföras under den rubrik, som angivits i statsverkspropositionen.

Under återopande av det anförda hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lärarhögskolan i Stockholm: Bidrag till Stockholms stad för nybyggnad av småskola m. m.* för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 2 300 000 kronor.

5. Om- och tillbyggnad av lärarhögskolan i Stockholm

Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 14 februari 1955 framlagt förslag rörande erforderliga byggnadsåtgärder för att inom nuvarande folkskoleseminariet i Fredhäll anordna lokaler för lärarhögskolan i Stockholm. Kostnaderna för förslaget genomförande har beräknats till 975 000 kronor. Förslaget grundar sig på ett av byggnadsstyrelsen den 15 mars 1954 uppgjort utredningsförslag i ämnet. Detta har sedermera överarbetats i samråd med *undervisningsrådet Källquist* och i sina huvudlinjer godkänts av *lärarhögskolekommittén*. Förslaget, som åskådliggjorts å tre i samband med utredningsförslaget upprättade, senast den 14 februari 1955 justerade ritningar, har av byggnadsstyrelsen närmare utvecklats på följande sätt.

De väsentliga nya krav i byggnadsavseende, som uppställts i samband med seminariets ombildning till lärarhögskola är främst anordnande av lokaler för en pedagogisk institution och vidare utrymmen för biblioteket samt för elevkåren (dagrum etc.). Vissa behov av ökade lokaler för administrationen m. m. har också anmälts. Genom att lärarhögskolan icke har behov av samma antal klassrum som seminariet, kan de nya utrymmena med måttliga ombyggnadsåtgärder till en del utvinnas inom den nuvarande seminariebyggnaden. Detta gäller biblioteks- och administrationslokaler samt undervisningslokaler för musik och kvinnlig slöjd m. m. Det kvarstående behovet av nya utrymmen beräknas bli tillgodosett genom uppförande av en ny flygel norr om nuvarande klassrumslängan.

I denna anordnas lokaler för pedagogiska institutionen samt för eleverna. Vid utformningen av ritningsförslaget i denna del har beaktats, att ytterligare tillbyggnad av anläggningen skall kunna ske. Med hänsyn härtill har föreläsningssal och övriga nytillkommande lokaler förlagts anslutna till en korridor, som skall kunna utdragas ytterligare åt norr och skapa invändig förbindelse med eventuella framtida nya flyglar. Anordningen har medfört en mindre ökning av tillbyggnadens omfattning jämfört med det preliminära utredningsförslaget av mars 1954. En viss ökning av byggnadsvolymen har också följt av att ett mindre reservutrymme medtagits i lokalprogrammet på förslag av undervisningsrådet Källquist.

I den för byggnadsföretaget beräknade kostnadssumman, 975 000 kronor, ingår icke kostnaden för de begränsade ändringsarbeten, som sedermera kan behöva genomföras i den angränsande, såsom övningsskola avsedda Fredhälls folkskola.

Beträffande markdispositioner för utbyggnadens genomförande har byggnadsstyrelsen underställt medicinalstyrelsen och psykiatriska sjukhuset förslag till en preliminär gränslinje för det område, som skulle behöva undandragas sjukhuset.

Såväl denna markdisposition som utbyggnaden strider mot för området gällande stadsplan. Denna plan beräknas emellertid även av andra skäl komma att framdeles ändras och såväl djurgårdsnämnden som Stockholms stads stadsplanekontor har under hand förklarat, att utbyggnadsförslaget ej behöver hindra genomförandet av en sådan framtida stadsplaneändring. Styrelsen avser att till Kungl. Maj:t inkomma med särskild framställning om dispens från nu gällande bestämmelser för detta område.

Departementschefen. I propositionen 1954:209 angående inrättande av en första lärarhögskola anmälde jag, att kostnaderna för den nödvändiga utbyggnaden av de för högskolan avsedda lokalerna preliminärt uppskattats till 800 000 kronor. Vid den fortsatta utredningen av detta byggnadsärende har det visat sig, att vissa ytterligare åtgärder är nödvändiga, varför kostnaderna nu beräknats till 975 000 kronor. Byggnadsstyrelsens nu framlagda förslag har till sina huvudlinjer godtagits av lärarhögskolekommittén. För egen del har jag också funnit de föreslagna byggnadsåtgärderna välmotiverade. Mot byggnadsstyrelsens kostnadsberäkningar har jag icke funnit anledning till erinran. Jag tillstyrker därför styrelsens förslag och hemställer alltså, att *Kungl. Maj:t* måtte föreslå riksdagen

att till *Om- och tillbyggnad av lärarhögskolan i Stockholm* för budgetåret 1955/56 under åttonde huvudtiteln anvisa ett investeringsanslag av 975 000 kronor.

Vad departementschefen sålunda under punkterna 2—5 hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämmer, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Margaretha Blennow
